

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060403

DOM
2023-10-11
Stockholm

Mål nr
M 1433-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2023-01-13 i mål nr M 1093-22, se bilaga A

PARTER

Klagande

Vindkraftpark Aurvandil AB,

Ombud: Advokat T.A. och jur.kand. S.R.
Setterwalls Advokatbyrå AB

Motpart

1. Länsstyrelsen i Västerbottens län
2. Vilhelmina norra sameby

SAKEN

Förlängd igångsättningstid för vindkraftspark i Kvällåleden i Åsele kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1973817

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Vindkraftpark Aurvandil AB (bolaget) har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa miljöprövningsdelegationens beslut i den del det avser att förlänga igångsättningstiden till och med den 31 december 2024 men upphäva beslutet i den del det avser ändring av villkor 9 i tillståndet. I andra hand har bolaget yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska undanröja mark- och miljödomstolens dom och återförvisa målet dit.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har medgett bolagets yrkande om förlängd igångsättningstid, men motsatt sig bolagets yrkande om upphävande av miljöprövningsdelegationens beslut i fråga om villkor 9.

Vilhelmina norra sameby har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom och i andra hand vidhållit att ytterligare villkor angående skadeförebyggande åtgärder för rennäringen ska meddelas.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget har anfört bland annat följande.

I juli 2015 ansökte tillståndshavarna om ändring av den tid inom vilken tillståndet ska tas i anspråk till och med den 30 september 2019 och om ändring av den tid inom vilken arbetena ska vara utförda till och med den 30 september 2024. Miljöprövningsdelegationen beslutade om förlängning i enlighet med yrkandena. Efter överklagande av Vilhelmina norra sameby undanröjde mark- och miljödomstolen beslutet och återförvisade ärendet till miljöprövningsdelegationen för fortsatt handläggning. Mark- och miljödomstolen ansåg att det behövde utredas om tillståndet skulle förenas med ytterligare villkor till skydd för rennäringen.

Under den fortsatta handläggningen i miljöprövningsdelegationen återkallade tillståndshavarna ansökan om förlängning eftersom nätägaren hade presenterat nya tidsplaner som medförde att tillståndshavarna gjorde bedömningen att igångsättning av

verksamheten skulle kunna ske innan den 1 oktober 2021. Miljöprövningsdelegationen skrev av ärendet den 22 februari 2018. Innan dess hade tillståndshavarna förtydligt att de yrkade att igångsättningstiden för verken att vara uppförda och driftklara för att kunna leverera el, skulle bestämmas till den 30 september 2024.

Tillståndet föreskriver att de tillståndsgivna arbetena ska vara utförda senast tio år från det att tillståndet vinner laga kraft. Detta ska förstås som verksamhetens igångsättningstid. Det förhållandet att regleringen betecknats som en arbetstid i stället för igångsättningstid saknar betydelse. Tillståndet föreskriver även att det ska tas i anspråk senast inom fem år från det att tillståndet vann laga kraft. Eftersom tid för ianspråktagande inte är något som en tillståndsmyndighet kan besluta om ska det bortses från denna reglering i tillståndet. Tillståndshavarna har uppfattat att regleringen i tillståndet om att de tillståndsgivna arbetena ska vara utförda senast tio år från det att tillståndet vunnit laga kraft motsvarar verksamhetens igångsättningstid. Tillståndshavarna och berörda myndigheter har också agerat utifrån att det förhåller sig så. Grundläggande rättssäkerhetsaspekter talar för att någon annan bedömning av igångsättningstiden inte kan göras i efterhand.

Länsstyrelsen och **Vilhelmina norra sameby** har anfört i huvudsak detsamma som i underinstanserna.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Den 26 augusti 2011 meddelades tillstånd till att uppföra och driva upp till 34 vindkraftverk inom fastigheterna X och Y i Åsele kommun. Beslutet vann laga kraft den 30 september 2011. Bolaget har den 16 juni 2020 ansökt om förlängning av igångsättningstiden för vindkraftsanläggningen.

I tillståndsbeslutet anges att tillståndet ska tas i anspråk senast inom fem år från det att beslutet vunnit laga kraft, annars förfaller tillståndet. Vidare anges att den tid inom vilken arbetena ska vara utförda bestäms till tio år från det att tillståndet vunnit laga kraft.

I fråga om vilken av tidsfristerna som ska anses utgöra igångsättningstid delar Mark- och miljööverdomstolen den bedömning som mark- och miljödomstolen har gjort, dvs. att tidsfristen om fem år från det att tillståndet fick laga kraft utgör igångsättningstid. Mark- och miljööverdomstolen tillägger att denna bedömning får stöd av Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 21 december 2020 i mål nr M 13519-19, där den tidsfrist i tillståndsbeslutet som bedömdes reglera igångsättningstiden formulerats på samma sätt som i detta fall. Ansökan om förlängd igångsättningstid gjordes i juni 2020 och som mark- och miljödomstolen konstaterat har ansökan därmed gjorts för sent (se 24 kap. 2 § andra stycket miljöbalken). Utgångspunkten är då att ansökan ska avvisas.

Bolaget har mot detta anfört att en annan bedömning än den som tillståndshavarna och samtliga tidigare inblandade myndigheter har agerat utifrån under flera års tid skulle leda till omfattande rättsförlust för bolaget.

Detta kan emellertid inte beaktas inom ramen för prövningen i förevarande mål. Mark- och miljööverdomstolen får i stället erinra om möjligheten att ansöka om resning avseende miljöprövningsdelegationens beslut den 22 februari 2018 att, med anledning av sökandens återkallelse, avskriva det tidigare ärendet om förlängning av igångsättningstiden. För det fall återkallelsen har föranletts av felaktiga besked från miljöprövningsdelegationens sida, som bolaget haft att förlita sig på, kan förutsättningar för resning föreligga (jfr NJA 1990 s. 8 och Högsta domstolens beslut den 7 oktober 2009 i mål nr Ö 3403-09). Då igångsättningstiden kan förlängas som längst med tio år, dvs. här som längst till den 30 september 2026, riskerar bolaget inte att lida slutlig rättsförlust för det fall grund för resning av avskrivningsbeslutet föreligger.

Sammanfattningsvis innebär det sagda att det var rätt av mark- och miljödomstolen att upphäva miljöprövningsdelegationens beslut och avvisa ansökan. Bolagets överklagande ska därmed avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand, Åsa Hanna, referent, Katarina Berglund Siegbahn och Hanna Blomberg.

Föredragande har varit Ylva Svensson.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2023-01-13
meddelad i
Umeå

Mål nr M 1093-22

PARTER

Klagande och motparter

1. Vilhelmina norra sameby

2. Vindkraftpark Aurvandil
AB

Ombud: Advokat T.A. och jur. kand. S.R.
Setterwalls Advokatbyrå i Malmö AB

Motpart

Länsstyrelsen i Västerbottens län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Beslut av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Västerbottens län den 9 mars 2022 i ärende nr 551-5361-2020, se bilaga 1

SAKEN

Förlängd igångsättningstid för vindkraftpark i Kvällålden i Åsele kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver det överklagade beslutet och avvisar Vindkraftpark Aurvandil AB:s ansökan om förlängd igångsättningstid.

Dok.Id 434359

Postadress
Box 138
901 04 Umeå

Besöksadress
Nygatan 45

Telefon
090-17 21 00

E-post: mmd.umea@dom.se
www.domstol.se, Info om vår
personuppgiftsbehandling:
www.umeatingsratt.domstol.se eller kontakta
oss

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västerbottens län (MPD) meddelade den 26 augusti 2011 tillstånd enligt miljöbalken att uppföra och driva vindkraftverk inom fastigheterna X och Y i Åsele kommun. Tillståndet omfattade en etablering av upp till 34 vindkraftverk med en högsta totalhöjd av 190 meter. Beslutet, som fortsättningsvis benämns ”grundtillståndet”, fick laga kraft den 30 september 2011.

Grundtillståndet innehåller bl.a. följande föreskrift.

Detta tillstånd ska tas i anspråk senast inom fem år från det att beslutet vunnit laga kraft, annars förfaller tillståndet. Den tid inom vilken arbetena ska vara utförda bestäms till tio år från det att tillståndet vunnit laga kraft.

Tillståndshavaren ansökte den 16 juli 2015 om ändring avseende den tidpunkt varvid tillståndet ska tas i anspråk och den tidpunkt varvid arbetena ska vara utförda. MPD beslutade den 28 april 2016 om förlängd igångsättningstid till den 30 september 2019. Vidare ändrade MPD den tid inom vilken arbetena skulle vara utförda till den 30 september 2024.

Beslutet överklagades till mark- och miljödomstolen som den 16 februari 2017 undanröjde beslutet och återförvisade målet till MPD för fortsatt handläggning. Domstolen ansåg att tillståndet borde förenas med villkor till skydd för rennäringen men att ytterligare utredning var nödvändig för att kunna pröva utformningen av sådana villkor.

Under den fortsatta handläggningen bad MPD tillståndshavaren att förtydliga om ansökan om förlängd igångsättningstid kvarstod. I förfrågan angav MPD:

Av meddelat tillstånd [...] framgår att igångsättningstiden är 10 år, dvs. går ut den 1 oktober 2021. Av tillståndet framgår också att det ska tas i anspråk senast 5 år efter laga kraft. Miljöprövningsdelegationen (MPD) formulerar inte

längre sina tillstånd på sistnämnda sätt om ta i anspråk, eftersom vi i normalfallet inte har möjlighet att reglera detta. Med anledning av ovanstående vill MPD att ni förtydligar om ert yrkande kvarstår att den s.k. igångsättningstiden innebärande att verken ska vara uppförda och driftsklara för att kunna leverera el, bestäms till 2024-09-30.

Tillståndshavaren återkallade därefter sin ansökan, varvid MPD avskrev ärendet den 22 februari 2018.

Vindkraftpark Aurvandil AB (bolaget) ansökte därefter den 16 juni 2020 om förlängning av igångsättningstiden. MPD beslutade den 9 mars 2022 om förlängd igångsättningstid t.o.m. den 31 december 2024 och om ändringar av villkor 9 i grundtillståndet i syfte att begränsa intrånget på rennäringsen.

Bolaget och Vilhelmina norra Samebyn (samebyn) har nu överklagat beslutet till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Samebyn har yrkat i första hand att beslutet om förlängd igångsättningstid ska upphävas och i andra hand att ytterligare villkor angående skadeförebyggande åtgärder för rennäringsen ska meddelas.

Bolaget har yrkat att den beslutade ändringen av villkor 9 med tillhörande delegation ska upphävas, varvid villkorets utformning i grundtillståndet blir gällande även fortsättningsvis.

Samebyn och bolaget har motsatt sig varandras ändringsyrkanden.

Länsstyrelsen i Västerbottens län (länsstyrelsen) har motsatt sig ändring av beslutet.

Samebyn har begärt att sammanträde ska hållas i målet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Samebyn har inledningsvis anfört bl.a. följande. Grundtillståndet har förfallit eftersom bolaget inte ansökt om förlängd igångsättningstid inom ramen för igångsättningstiden. Även om flera tidpunkter anges i tillståndet ska ansökan lämnas in inom den tid som igångsättningstiden anger. Den ansökan som tidigare drogs tillbaka kan inte anses som en inlämnad ansökan. Den aktuella ansökan har inte kommit in inom föreskriven tid och kan därför inte prövas i sak.

Bolaget har när det gäller frågan om ansökan gjorts inom igångsättningstiden hänvisat till vad bolaget anfört vid prövningen hos MPD.

Vidare har såväl **samebyn** som **bolaget** utvecklat sina respektive inställningar angående skälen för förlängning och förhållandena för rennäringsen inklusive villkor 9. Samebyn har även angett förslag till ytterligare villkor, vilka bolaget motsatt sig.

Länsstyrelsen har uppgett att den delar MPD:s bedömning och att det inte framkommit något i överklagandena som ändrar den inställningen.

DOMSKÄL

Prövningen ska börja med frågan om ansökan gjorts i rätt tid

Av 19 kap. 5 § 9 och 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken framgår att ett beslut som ger tillstånd till miljöfarlig verksamhet ska ange den tid inom vilken verksamheten ska ha satts igång.

Tillståndet förfaller, om tillståndshavaren inte iakttar de bestämmelser som har meddelats i tillståndsbeslutet i fråga om den tid inom vilken igångsättning ska ha skett. En ansökan om förlängning av igångsättningstiden ska göras innan den föreskrivna tiden har gått ut (24 kap. 2 § miljöbalken).

Som MPD har konstaterat är den första frågan som ska prövas om bolagets ansökan om förlängning av igångsättningstiden har gjorts i rätt tid. Om så är fallet kan ansökan därefter prövas i sak. Om så inte är fallet ska bolagets ansökan avvisas (jfr 5 kap. 1 § lagen [2010:921] om mark- och miljödomstolar och 10 § andra stycket lagen [1996:242] om domstolsärenden).

MPD har i det överklagade beslutet bedömt att ansökan har gjorts i rätt tid.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Som framgår ovan under rubriken ”Bakgrund” innehåller grundtillståndet två olika tider som tillståndshavaren ska förhålla sig till. En tid när tillståndet senast ska tas i anspråk och en tid när arbetena senast ska vara utförda. Tidsfristerna löper ut fem respektive tio år efter att tillståndet fått laga kraft. Vilken frist som ska anses utgöra igångsättningstid blir avgörande för frågan om bolagets ansökan om förlängning har gjorts i rätt tid.

Ingen av de två tidsfristerna är utformade som en uttrycklig reglering av igångsättningstiden på det sätt som miljöbalken föreskriver, dvs. att den miljöfarliga verksamheten ska ha satts igång inom den angivna tiden. Kravet på att ange en igångsättningstid har till syfte att tillståndet ska bygga på att bästa möjliga teknik används (2 kap. 3 § miljöbalken). Att påbörja byggnadsarbeten eller liknande påverkar inte igångsättningstiden (se Bengtsson m.fl., Miljöbalken [1 juni 2022, JUNO] kommentaren till 22 kap. 25 §). Det är dock tillräckligt att den miljöfarliga verksamheten ska ha satts igång, det krävs inte att samtliga arbeten ska vara slutförda.

Grundtillståndets första tidsfrist om fem år använder uttrycket *ta i anspråk*.

Miljöbalken innehåller inga bestämmelser om vid vilken tidpunkt ett tillstånd senast ska ha tagits i anspråk för att inte förfalla. Mark- och miljööverdomstolen har uttalat att det är upp till verksamhetsutövaren att välja om och när ett tillstånd ska tas i anspråk (MÖD 2004:76 och MÖD 2014:44). Det kan dock noteras att uttrycken ”ta

i anspråk” och ”satts igång” i praxis, även senare sådan, ibland tycks ha använts med synonym innebörd i sammanhanget igångsättningstid (se t.ex. MÖD 2019:26).

Den andra tidsfristen om tio år är utformad på samma sätt som en s.k. *arbetstid* för vattenverksamhet, som ska ange den tid inom vilken arbetena ska vara utförda (22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken). Skyldigheten enligt miljöbalken att föreskriva en arbetstid omfattar alltså endast vattenverksamhet och bestämmelserna innebär att arbetena i sin helhet – bortsett från eventuellt kvarstående obetydliga delar – ska vara utförda inom arbetstiden.

I och med att ingen av tidsfristerna är utformade i enlighet med miljöbalkens bestämmelser för miljöfarlig verksamhet går det inte att bortse från den ena eller andra fristen redan på den grunden. Det blir i stället fråga om att tolka föreskrifterna i grundtillståndet utifrån omständigheterna i det ärendet. Domstolen noterar att MPD i beslutet 2016, som sedermera undanröjdes av mark- och miljödomstolen, tycks ha haft uppfattningen att det är tidsfristen om fem år som utgör igångsättningstiden. I sitt meddelande till tillståndshavaren 2017 angav MPD i stället att det är tidsfristen om tio år som utgör igångsättningstiden. Dessa senare uttalanden av MPD saknar dock betydelse för den prövning som domstolen nu ska göra.

Utgångspunkten för bedömningen bör vara vad som angetts i ansökan om tillstånd till den miljöfarliga verksamheten. I den hade sökanden yrkat att igångsättningstiden skulle bestämmas till fem år från det att tillståndet fick laga kraft. Det finns inget i grundtillståndets motivering som förklarar varför MPD skulle valt att frångå vad som yrkats och på eget initiativ föreskriva en avsevärt längre igångsättningstid om tio år. MPD har dessutom knutit femårsfristen men inte tioårsfristen till den rättsföljd som miljöbalken föreskriver om inte igångsättningstiden iakttas, nämligen att tillståndet förfaller. Enligt domstolens mening talar dessa omständigheter starkt för att femårsfristen ska anses utgöra igångsättningstid.

Vid bedömningen av de två tidsfristerna bör det vidare beaktas att grundtillståndet omfattar en etablering av ”upp till 34 vindkraftverk” och att det lämnar möjlighet

till en etappvis utbyggnad. Grundtillståndet överlämnar alltså till tillståndshavaren att bestämma vilken omfattning som den miljöfarliga verksamheten slutligen får, upp till maximala 34 vindkraftverk, och om verksamheten etableras i etapper. Utifrån sin utformning synes föreskriften om att arbetena ska vara utförda inom tio år ta sikte på ett fullständigt färdigställande av vindkraftparken. Mot bakgrund av att verksamhetens omfattning i viss mån lämnats öppen i tillståndet finns det en logik i att tolka föreskrifterna som att tidsfristen om fem år avser den tid inom vilken det eller de första vindkraftverket/-en ska ha satts igång, för att tillståndet inte ska förfalla, och att tidsfristen om tio år avser den tid inom vilken vindkraftparken ska ha fått sin slutliga omfattning.

När det gäller grundtillståndets motivering ger den inte någon tydlig ledning om varför det föreskrivits två tidsfrister utformade på det aktuella sättet. Som MDP angett i det överklagade beslutet finns det i motiveringen en skrivning om att länsstyrelsen anser att en tid inom vilken arbetena senast ska vara påbörjade ska bestämmas. Det är dock svårt att utifrån sammanhanget där skrivningen finns förstå vad som egentligen avses och om den faktiskt fått en motsvarighet i själva tillståndsbeslutet. I motsats till vad MPD angett i det överklagade beslutet framgår det inte i grundtillståndets motivering att en sådan tid bestäms till fem år. Vidare anser domstolen att den kortfattade motiveringen till grundtillståndets giltighetstid om 35 år inte talar starkare för vare sig femårsfristen eller tioårsfristen. Det kan även noteras att giltighetstiden överensstämmer med sökandens yrkanden, som i övrigt omfattade bl.a. en igångsättningstid om fem år.

Sammantaget anser domstolen att den rimligaste tolkningen av grundtillståndet är att tidsfristen om fem år från det att tillståndet fick laga kraft utgör igångsättningstid. Det innebär i sin tur att bolagets ansökan om förlängning av igångsättningstiden gjorts för sent och att den inte kan prövas i sak. Det överklagade beslutet ska därför upphävas och bolagets ansökan avvisas.

Vid denna utgång saknas det skäl att hålla sammanträde i målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 3 februari 2023.

Jonas Öhlund

Camilla Wolf-Watz

I domstolens avgörande har rådmannen Jonas Öhlund och tekniska rådet
Camilla Wolf-Watz deltagit.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.